

Я. Трус

КАНЦЭПТ “БАЛОТА” Ў МАСТАЦКІМ ДЫСКУРСЕ
БЕЛАРУСКАЙ І АНГЛІСКАЙ МОЎ

На матэрыяле дэтэктыўнай прозы Уладзіміра Караткевіча і Артура Конан Дойла прааналізаваны кантэксты, якія вербалізуюць канцэпт “балота” ў беларускай і англійскай мовах.

Мэтай даследавання з'яўляецца выяўленне асаблівасцяў вербалізацыі канцэпту “балота” ў мастацкім дыскурсе на матэрыяле беларускай і англійскай моў.

Аб'ектам даследавання з'яўляюцца кантэксты, якія вербалізуюць разглядаемы канцэпт ў аповесцях “Дзікае паляванне караля Стаха” У. Караткевіча і “The Hound of the Baskervilles” А. Конан Дойла

Канцэпт “балота” з'яўляецца ключавым для англійскай і беларускай культуры. Адным са сведчанняў гэтага з'яўляецца распаўсюджанасць літаратурнага топаса “балота” ў творчасці беларускіх і англійскіх пісьменнікаў.

Асноўнай лексмай-рэпрэзэнтантам канцэпту “балота” ў карціне свету беларускай і англійскай моў выступае слова *балота/swamp*. Высокая амбівалентнасць асэнсавання канцэпту “балота” у рамках карціны свету абумоўлена гістарычнай разнастайнасцю стаўлення да *балота* як знакавага элемента прасторы жыцця носьбітаў беларускай і англійскай моў. Акрамя таго, у беларускай мове, у адрозненне ад англійскай, выяўляецца некалькі пераносных значэнняў (яны паказваюць на тое, што “балота” можа выступаць не толькі ў якасці дрыгвянай часткі зямлі, але і месца застою). Адрозненні ў аб'ектывацыі канцэпту “балота” ў двух народаў абумоўлены моўнымі фактарамі, розніцай у тыпах нацыянальных характараў беларусаў і брытанцаў і розніцай у іх эмацыйнай прыродзе, сфарміраванай пад уплывам розных фактараў.

Былі выяўлены 2 агульныя канцэптуальныя прыметы, адлюстраваныя у творах беларускай і англійскай мастацкай літаратуры: ‘небяспека’ і ‘змрочнасць’. Таксама былі выяўлены 5 індывідуальных канцэптуальных прымет, якія не маюць кантэкстаў-эквівалентаў у абодвух творах: ‘загадканасць’ і ‘непрадбачанасць, ‘эмацыянальны ўплыў балота на людзей’, ‘прыгажосць флары і фаўны’ ў англійскім творы. І таксама ‘непрыдатнасць балотных мясцін для пражывання людзей’ і іх ‘сумная прыгажосць’ – ў беларускім. Такім чынам, “балота” хоць і з'яўляецца важным канцэптам для абодвух народаў, кожны з іх мае свае ўнікальныя прыметы.